

Силабус навчальної дисципліни
«Митні інформаційні технології»
 Ступінь вищої освіти – бакалавр
 Освітньо-професійна програма «Менеджмент митної справи»
«Фінанси, банківська справа та страхування»
 Рік навчання: 3, Семестр: 8
 Кількість кредитів: 5
 Мова викладання: українська
 Підсумковий контроль: екзамен
 Форма проведення занять: лекції, семінарські заняття

Назва курсу	Митні інформаційні технології
Викладачі	Мельник О., Іщук М.
Контактний тел.	
E-mail:	melnyk1212@outlook.com
Електронна версія курсу	
Консультації	Очні консультації: 2 год. Вівторок та Середа з 13.00 до 14.00

1. Анотація до курсу.

Стратегія розвитку суспільства однозначно засвідчує, що перемоги досягають ті структури, які накопичують і вміло розпоряджаються наявною інформацією. Збір та обробка великих обсягів інформації можливі лише в результаті застосування інформаційних технологій, що реалізуються шляхом побудови комп'ютерних інформаційних систем. Впровадження електронного документообігу дає змогу значно скоротити час на отримання, опрацювання і прийняття рішення щодо переміщення товарів через митний кордон України, випуску товарів у вільний обіг, зменшити ризики, пов'язані з митними правопорушеннями і контрабандою, що забезпечить зростання товарообігу, а отже, і збільшення надходжень до бюджету держави.

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з системою теоретичних і прикладних знань про види інформаційних митних технологій, технологічної підтримки безперервного двостороннього потоку електронної інформації від органів державної влади, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, митних адміністрацій інших держав до митної адміністрації України.

Завдання дисципліни:

1. Засвоєння теоретичних засад митних інформаційних технологій.
2. Формування теоретичних знань та вироблення практичних навичок використання митних інформаційних технологій.

3. Оволодіння сучасним програмним забезпеченням митної справи.

2. Формат курсу – очний та змішаний. Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо- та відео-, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

3. Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і практичні проблеми у сфері менеджменту митної справи, враховуючи міжнародні інтеграційні процеси, захист митних інтересів держави та стратегічні напрями зовнішньоекономічного розвитку України, що передбачає застосування відповідних механізмів державного регулювання та проведення наукових досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов.

Загальні компетентності

ЗК.1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та (демократичного) суспільства

та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК.4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК.5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК.8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні компетентності спеціальності (СК)

СК.2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК.6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК.9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК.13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

Результати навчання включають:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

4. Обсяг курсу для денної форми навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	22 год./4 год
семінарські заняття	18 год./4 год.
самостійна робота	78 год./110 год

5. Технічне й програмне забезпечення/обладнання.

Необхідно мати стільниковий телефон або планшет; комп'ютер з виходом в Internet; доступ до платформи MOODLE; можливість друкувати письмові роботи.

6. Політика курсу.

Здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня повинні дотримуватися академічної доброчесності відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в ДПУ», «Положення про академічну доброчесність в ДПУ», Кодексу академічної доброчесності Університету».

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

7. Схема дисципліни

Години/ семестр	Тема, план	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кільк. бал)
--------------------	------------	-----------------------------------	---------------------	-----------------------------------

8 год. 2 сем.	Тема 1. Роль інформаційних технологій у розвитку митної системи країни. План лекційного заняття 1. Основні завдання та функції митної системи. 2. Сучасний стан інформаційних технологій в митній сфері. 3. Електронна митниця та автоматизація митних процесів. 4. Захист інформації та кібербезпека в митній системі.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами. Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі.	3 б.
8 год. 2 сем.	Тема 2. Основні поняття, проблеми і роль інформаційних технологій та інформаційних систем у митній справі. План лекційного заняття 1. Інформація і дані. 2. Інформаційні ресурси організації. 3. Інформаційні технології. 4. Інформаційні системи та їх типи. 5. Компоненти інформаційних систем.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Демонструвати навички застосування нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі. Володіти навичками здійснення митного оформлення, декларування та здійснення митного контролю, пост-митного аудиту Демонструвати здатність вибору та дотримання митних режимів Володіти методичним інструментарієм протидії митним порушенням.	3 б.
8 год. 2 сем.	Тема 3. Призначення та основні принципи побудови Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України. План лекційного заняття 1. Розвиток інформаційних систем і технологій в системі митної служби України.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за	Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами. Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів.	3 б.

	2. Призначення та основні принципи побудови Єдиної автоматизованої інформаційної системи. 3. Структура, склад та функції Єдиної автоматизованої інформаційної системи. 4. Організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів.	тематикою самостійного вивчення дисципліни	Демонструвати навички застосування нетарифного регулювання міжнародної торгівлі.	
8 год. 2 сем.	Тема 4. Автоматизована система митного оформлення. План лекційного заняття 1. Автоматизована система митного оформлення «Інспектор», як компонент ЄАІС ДМС України. 2. Виконання митних формальностей за допомогою АСМО. 3. Основні принципи роботи автоматизованої системи митного оформлення.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами. Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Демонструвати навички застосування нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Демонструвати здатність вибору та дотримання митних режимів	3 б.
8 год. 2 сем.	Тема 5. Автоматизована система управління ризиками, що застосовується митними органами. План лекційного заняття 1. Нормативне та організаційне забезпечення системи управління ризиками. 2. Інструменти управління ризиками в митній справі України. 3. Автоматизована інформаційна система управління митними ризиками.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Демонструвати навички застосування нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі.	3 б.
8 год. 2 сем.	Тема 6. Функціонування Єдиного державного інформаційного	Семінар: тести,	Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для	3 б.

	веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». План лекційного заняття 1. «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» та його місце в системі управління торгівлею країни. 2. Історія становлення концепції «Єдиного вікна» в Україні. 3. Структура та функції Єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».	розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі. Володіти навичками здійснення митного оформлення, декларування та здійснення митного контролю, пост-митного аудиту Демонструвати здатність вибору та дотримання митних режимів.	
8 год. 2 сем.	Тема 7. Інформаційні системи портового співтовариства. План лекційного заняття 1. Роль портових інформаційних систем у глобальному контексті. 2. Сучасні інформаційні системи портового співтовариства: найкращі світові практики. 3. Складові та функціональність інформаційних систем портового співтовариства.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі. Демонструвати здатність вибору та дотримання митних режимів.	3 б.
8 год. 2 сем.	Тема 8. Комерційні програмні продукти митного оформлення. План лекційного заняття 1. Програмні інформаційні комплекси для митного оформлення товарів. 2. Програмне забезпечення QD Professional. 3. Програмне забезпечення MD Office. 4. Програмне забезпечення Diamond Bridge.	Семінар: тести, розв'язуванн я практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Демонструвати навички застосування нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та	3 б.

			обробки даних у митній справі. Володіти навичками здійснення митного оформлення, декларування та здійснення митного контролю, пост-митного аудиту.	
8 год. 2 сем.	Тема 9. Функціонування та перспективи розвитку «Електронної митниці». План лекційного заняття 1. Переваги та можливості впровадження «Електронної митниці». 2. Основні аспекти функціонування «Електронної митниці». 3. Перспективи розвитку «Електронної митниці».	Семінар: тести, розв'язування практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі.	3 2,5
8 год. 2 сем.	Тема 10. Нова комп'ютеризована система спільного транзиту (NCTS). План лекційного заняття 1. Сутність системи спільного транзиту і її роль у міжнародній торгівлі. 2. Основні принципи та функціональність NCTS. 3. Запровадження NCTS в Україні.	Семінар: тести, розв'язування практичних завдань, робота над кейсами, групова дискусія, презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни	Застосовувати набуті теоретичні знання з митної справи для розв'язання практичних завдань з розрахунку митної вартості, митних платежів. Демонструвати навички застосування нетарифного регулювання міжнародної торгівлі. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для отримання та обробки даних у митній справі. Демонструвати здатність вибору та дотримання митних режимів	3

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Модулі	Модуль 1 - (15 балів)		За лік - 50	За га ль на оц
Загальна кількість балів за модулем №1	15	5		

Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	Контрольний захід №1	балив + 50 балів /3 алік	інка з курсу = 50 балів + 50 балів /3 алік
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3	3	3			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи							
Модулі	Модуль 2 - (31 балів)							
Загальна кількість балів за модулем №2	15					5		
Теми	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	Контрольний захід №2		
Відповідь на семінарських заняттях	3	3	3	3	3			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи							
Індивідуальна робота	5							
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання MOODLE	5							

10. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	Зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктивно-варіативний)	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктивний)	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	низький (рецептивно-продуктивний)	Не зараховано
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції ННІ за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Наукові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Загальна система оцінювання курсу	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / залік – 50 / 50 %
Вимоги до письмової роботи	Вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання. Оцінюється робота з тими матеріалами, які не задіяні в виконанні здобувачами домашніх завдань. Оцінка проводиться за складовою системи, в тому числі: коментарів до певних тем з зазначених матеріалів; рефератів, підготовлених здобувачем, обсягом до 10 сторінок формату А4 (обов'язково розробити до реферату презентації – не менше 7 слайдів) за тематикою, що стосується теми дослідження.
Семінарські заняття	Семінарські заняття проводяться згідно з розкладом у відповідності з планами семінарських занять на основі опрацювання лекційних матеріалів, основної та додаткової літератури (наприклад: тестовий

	контроль, звіт про виконану самостійну роботу, демонстрація практичної навички тощо). Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях. При оцінці роботи здобувача на семінарському занятті враховується: відвідуваність занять, активна і продуктивна участь на заняттях, вивчення літературних джерел, своєчасне виконання всіх завдань.
Умови підсумкового контролю	Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів. Він проводиться у письмовій формі у вигляді диференційованого заліку. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами навчального матеріалу. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної підготовки із врахуванням тематики досліджень. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність, становить 50 балів. Сумарна кількість балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами екзамену. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

11. Рекомендована література

Основна

1. Гуцул І. А. Фактори та доміанти розвитку «Електронної митниці» в Україні. Митна політика та зовнішньоекономічна діяльність. Вип.: 8. 2018. С. 56-62.
2. Лемеха Р. Автоматизація та інформатизація митних процедур як пріоритетні напрями вдосконалення адміністрування митних режимів в Україні. Адміністративне право і процес. № 11. 2020. С. 126-133. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.21>
3. Митна енциклопедія: У 3-х томах. Бережнюк І.Г., Гребельник О.П., Пашко П.В. та ін. Наукове видання. Державний науково-дослідний інститут митної справи. Хмельницький. 2014. 592 с.
4. Митні інформаційні технології : навч. посіб. / за ред. Пашка П. В. – Київ : Знання, 2011. – 391 с.
5. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495 VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
6. Рамкова стратегія митного співробітництва між Україною та ЄС: URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/printable_article?art_id=245350673].
7. Сорока П. М., Харченко В. В. Харченко Г. А. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: Навч. посіб. К.: ЦП «Компринт», 2019. – 518 с.
8. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні. Гроші, фінанси і кредит. Вип.: 47. 2020. С. 168-173. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct47-31>
9. Фрадинський О. А., Брендас А. І. Зарубіжний досвід застосування митних інформаційних технологій. Інноваційна економіка. (5-6). 2020. С. 168-175. DOI: 10.37332/2309-1533.2020.5-6.22

Допоміжна:

10. Митна справа: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. П. Гребельник; М-во освіти і науки України. – 5-ге вид., перероб. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2017. 472 с.
11. Про електронні довірчі послуги / Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
12. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій / наказ Міністерства фінансів від 20.09.2012 р. № 1011– URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12>.
13. Про затвердження Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему Держмитслужби України / наказ Державної митної служби України від 04.11.2010 р. №1341. URL: ЛІГА: ЗАКОН КОРПОРАЦІЯ ІПК “РЕГІОН+]
14. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах / Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.
15. Про морські порти України / Закон України від 17.05.2012 № 4709-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>].
16. Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту. Закон України № 2555-IX від 30.08.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text
17. Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи “Електронна митниця” / розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2008 р. № 1236-р. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1236-2008-p>].
18. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа / наказ Міністерства фінансів від 30.05.2012р. № 651–
19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12>.
20. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах / Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.
21. Про захист персональних даних / Закон України від 01.06.2010 №2297-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/92-15>.

Інформаційні ресурси Інтернет:

22. Програмне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «НТФ «ІНТЕС ЛТД» URL: <http://qdpro.com.ua//> QD Professional /
23. Офіційний сайт Європейського митного співтовариства URL: <http://www.europa.eu.int/comm/taxation/customs/>
24. Сайт Державної митної служби України URL: <https://bi.customs.gov.ua/trade/#/turnoverhs>
25. Сайт Державного науково-дослідного інституту митної справи. URL: <http://dndims.com>.
26. Сайт Всесвітньої митної організації URL: <http://www.WCO>.

Міжнародні видання

27. Framework of standards to secure and facilitate global trade (June 2005) URL: <http://www.wcoomd.org>
28. Recommendation and Guidelines on Establishing A Single Window. URL: <http://www.tfig.unece.org/contents/recommendation-33.htm>